

Per-Odd Eggen, 28.11.25

Dette innspillet gjelder utvalgets vurderinger med tittelen «Hvilke alternativ finnes» med hensyn til læreplaner i fellesskolen. Innspillet mitt bygger på to forhold

- Utvalgets mandat skal ha et «20-årsperspektiv» og «utrede og skape diskusjon om fellesskolens rolle i framtidens samfunn.»
- Egne erfaringer fra de to siste læreplanrevisjonene

De tre alternativene utvalget beskriver for fremtidige læreplaner foreslår tre alternativer som ligger svært nært dagens. I et 20-årig perspektiv mener jeg det også må åpnes for at alternativer med større endringer også inngår. I et slikt perspektiv bør det for eksempel vurderes

- Læreplaner som gir langt større frihet enn i dag, der bare deler er obligatoriske og der lærere og elever i mye større grad kan gjøre egne valg.
- At skoler kan velge f.eks. temabasert og prosjektbasert opplæring i stedet for dagens fag og timefordeling.

Begrunnelse for det første alternativet: I LK06 og LK20 ble det gjort valg og bortvalg av tema i de ulike fagene. Dette var tydeligst i LK20 slik dere også beskriver i grunnlagsdokumentene, og et viktig argument var å minske omfanget av fag for å gi mulighet til bedre dybdelæring. I LK20 måtte det derfor gjøres harde prioriteringer av hvilket faginnhold som skulle med. I noen tilfeller ble prioriteringer som var gjort etter langvarige prosesser i læreplangruppene omgjort i en relativt rask høringsprosess. Resultatet ble læreplaner som fortsatt mange mener har for stort innhold, selv om svært mange aktuelle og relevante tema er fraværende. I dag har elever og lærere liten valgfrihet innenfor et fag. Alle elever som tar et fag skal, uavhengig av hvilken skole de går på, ha samme faginnhold, samme progresjon og samme eksamen til slutt i de tilfellene den er sentralgitt. Jeg kan ikke se at dere åpner for å drøfte om dette er et godt prinsipp. Det bør drøftes om det er et alternativ å gi elever og skoler vesentlig større valgfrihet. Kanskje bør f.eks. en elev med sykepleierstudiet som mål kunne velge matematikken som trengs for dette studiet og velge bort andre deler av faget. Kanskje bør elever kunne velge å studere tema som læreplangruppene har prioritert vekk, for eksempel fordi endringer i samfunnet gjør det aktuelt. Det bør drøftes om det er gagnlig for samfunnet at alle må velge likt, siden samfunnet har behov for bredere fagkompetanse enn det som er konsekvensene av temavalgene i LK20.

Begrunnelse for det andre alternativet: Det har skjedd store endringer i fag- og timefordelingen over tid, både i barnetrinnet (jfr avhandlingen til Elise Djupedal), og i f.eks. yrkesfagene i videregående opplæring. Den nasjonalt bestemte fag- og timefordelingen gir skoler og elever lite frihet til å tilpasse til egne behov. Med dagens lovgiving er pedagogiske alternativer («anerkjent pedagogisk retning») i realiteten forbeholdt privatskoler. Med et 20-årig perspektiv bør det også vurderes om skolene kan gjøre andre valg enn en nasjonalt

bestemt fag- og timefordeling. Dette kan åpne for at skoler kan velge ulikt med hensyn til både innhold og progresjon. Med et 20-årig perspektiv bør utvalget også drøfte om skolene bør få større frihet enn det dagens system gir. For eksempel ved å være helt eller delvis fri til å disponere tiden uavhengig av fag- og timefordelingen. Det vil igjen bety at grunnlaget for dagens vitnemål som rangeringsgrunnlag for høyere utdanning kan falle bort, noe utvalget også bør drøfte med hensyn til fordeler og utfordringer. En god drøfting av dette kan bidra til å få en bedre forståelse av hva fellesskolen skal være. Hva og hvor mye skal være felles? Hva kan skolene få bestemme selv? Hvor stor skal elevens medbestemmelsesrett være? En snever drøfting slik det kan se ut som utvalget legger opp til i notatet om læreplaner, bidrar lite til å løfte blikket i et 20-årig perspektiv.

Innspillet er levert av

Per-Odd Eggen

Professor i realfagdidaktikk ved NTNU